

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 178/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

213/2009. (VII. 8.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) kaposvári lakos panaszos¹ 2009. március 27-én előterjesztett **panaszát** a 2009. július 8-án megtartott zárt ülésén hozott döntése alapján

á t t e s z i

az intézkedést fogantató szerv – a Tamási Rendőrkapitányság – vezetőjéhez.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben a vizsgált ügyben alapjogot csekély mértékben sértő intézkedésre került sor.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos 2009. március 27-én elektronikus úton nyújtott be panaszt, melyet a Testület felhívására április 6-án postai úton megerősített.

A panaszos előadta, hogy 2009. március 26-án 17 óra 10 perckor Simontornya külterületén két rendőr vele szemben intézkedett, „gépjármű ellenőrzést tartott”. Ezt megelőzően Dunaföldvár felől Dombóvár irányába tartott, minden szabályt betartott. Nagyjából 300 méterről észlelt két, láthatósági mellényt viselő személyt, akik közül az egyik „leintette”, ezért a panaszos megállt.

A kocsinhoz lépő rendőr a „kötelező tiszteletadás mellőzésével” köszönt, majd közölte, hogy a gépjárművet fogják ellenőrizni, elkérte a személyi igazolványt, a

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

gépjárművezetői engedélyt, valamint a gépkocsi forgalmi engedélyét. Ekkor a panaszos észrevételezte, hogy az azonosításhoz a hatályos jogszabályok szerint elegendő a vezetői engedély. Ezt a rendőr elfogadta, azonban kérte a lakcímkártyát, majd közölte, hogy az adatokat rögzíteni fogja, mert erre a parancsnoktól utasítást kaptak.

A panaszos elmondta, hogy ez sérti a személyi adatai védelméhez fűződő jogát és az irányadó jogszabályokat, melyek a parancsnokot is kötik, továbbá jelezte, hogy a láthatósági mellény miatt a rendfokozati jelzésük, szolgálati azonosító jelvényük és névazonosítójuk nem látható, ami szintén jogsértő.

A fentiekre tekintettel, továbbá mert a bőrkabátjukon a zipzár nem volt behúzva, tehát a „szakszerűtlen intézkedés” miatt a panaszosban kétség merült fel, hogy valóban rendőrök intézkednek-e vele szemben. Előadta, hogy a (...) frsz.-ú rendőrségi gépkocsi szabálytalanul várakozott a helyszínen, és igazolványait csak kb. 10 perc múlva adták vissza.

A panaszos kérte a Testületől ügye kivizsgálását, a fentiek szerinti rendőri intézkedéseket az adatrögzítésre és a szabadság korlátozására vonatkozóan sérelmezte.

2) A panaszost a beadványában foglaltak pontosítása érdekében a Testület munkatársa telefonon kereste meg. A panaszos a beadványában említett „tiszteletadás mellőzésén” az alaki tiszteletadás, a tisztelgés hiányát értette, továbbá elmondása szerint az intézkedő rendőr nem közölte a nevét, rendfokozatát, azonosító számát, szolgálati helyét, és jelvénye sem volt látható, ráadásul az egyik rendőr rágógumizott is.

A panaszos előadta, hogy a jelvényüket a rendőrök kifejezett kérésre sem mutatták meg – mellényüket azért, hogy jelvényük láthatóvá váljon, nem húzták félre.

A panaszos az intézkedés során a rendőri felszólításnak eleget téve a lakcímkártyáját végül átadta, hiszen nem kívánt ellenszegülni, bár tudta, hogy ennek jogszabályi alapja nincs, ezért is élt panaszjogával.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez, amely az alábbi tájékoztatást nyújtotta.

1) 2009. március 26-án két rendőrjárőr a (...) frsz.-ú, rendőrségi megkülönböztető jelzéssel ellátott gépkocsival 16 óra 30 perctől a kérdéses területen közlekedésrendészeti ellenőrzést tartott. A panaszos személygépkocsiját 17 óra 12 perckor ellenőrizték. Az intézkedést a „Robotzsaru” rendszerben rögzítették, és miután jogsértést nem észleltek, a panaszost továbbengedték. Ezért jelentés sem készült az esetről, azonban a panasz nyomán parancsnokuk az intézkedő rendőrökkel jelentést készítettett.

Az intézkedő rendőrök az RK lapon rögzítették a panaszos személyazonosító adatait, lakcímét, a gépkocsi rendszámát, továbbá az intézkedést, annak idejét és helyét.

2) Az intézkedő rendőrök jelentésük szerint parancsnoki utasításra végeztek az említett helyen és időben gépjármű ellenőrzést. Ennek során az előírásoknak megfelelően farmernadrágot, bőrdzsekit, baseball-sapkát, valamint rendszeresített láthatósági mellényt viseltek, „tisztán és rendezetten”.

A panaszos gépkocsiját 17 óra 12 perckor intették le, az egyik rendőr a jármű bal első kerekénél biztosította a társa intézkedését, az intézkedés megkezdésekor tisztelegtek, majd az intézkedő rendőr a vezetőhöz lépett, a napszaknak megfelelően köszönt, bemutatkozott, majd közölte az intézkedés célját (közúti ellenőrzés).

A rendőr elkérte a vezető személyi igazolványát, lakcímkártyáját, vezetői engedélyét, valamint a jármű forgalmi engedélyét, környezetvédelmi igazolólapját és a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás fennállását igazoló iratot. Ekkor a panaszos „rendkívül flegma és ellenséges hangon közölte”, hogy személyi igazolványa nincs nála, de el kell fogadni az új típusú vezetői engedélyt is a személyazonosításra. A panaszosnak igazat adva a rendőr az intézkedést folytatta, és észlelte, hogy a felelősség-biztosítás igazolásáról nincs irat, ezért ennek átadására ismételten felszólította a panaszost, aki közölte, hogy az a rendőr dolga, hogy a rendszerből lekérje, hogy van-e érvényes biztosítás. Az intézkedő rendőr elmondta, hogy természetesen a rendszerben ezt ellenőrizni fogják, de ha nincs a járműben igazolás, akkor szabálysértést követ el a panaszos, ezért kéri annak átadását.

A panaszos ekkor kifogásolta, hogy a rendőröknek viszont nem látszik a rendfokozati jelzése és jelvénye. A rendőrök tájékoztatták a panaszost, hogy a mellényre ezeket nem lehet kitenni, de a mellényt félrehúzva megmutatták a jelvényt és a rendfokozati jelzést.

Az intézkedő rendőr pár perc türelmet kért, majd a rendőrségi járműben igazolólapot töltött ki, és az ügyeleten keresztül ellenőrizte a panaszost és a járművet. Ezt követően újra a panaszoshoz ment, aki kérdőre vonta, hogy mit írt a kocsiiban, és miért tartott ilyen sokáig az intézkedés. Az intézkedő rendőr tájékoztatta, hogy igazoltató lapot töltött ki, és ellenőrizte az adatait. A panaszos az intézkedés miatt panasz benyújtását helyezte kilátásba, és megkérdezte, hogy ki az a parancsnok, aki jogsértően határoz meg intézkedést.

A rendőrök előadták, hogy a panaszos „rendkívül cinikus, flegmatikus magatartást tanúsított”, ezzel szemben az intézkedő rendőr végig higgadt maradt, a kérdésekre válaszolt. Az intézkedés befejezésekor a rendőrök a panaszost tájékoztatták a panasztételi lehetőségről, majd tisztelegtek, és elköszöntek.

3) A Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság ügyben keletkezett átirata szerint a rendőrök szakszerűen, kulturáltan, az előírt ruházatban láttak el szolgálatot.

Az igazoltatás jogalapját a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. §-ának (1) bekezdése biztosította, közlekedésrendészeti ellenőrzés során végzett igazoltatásként. Az intézkedés során betartották az Rtv. 38. §-ában foglaltakat, továbbá a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 4. §-ának (1) bekezdésében előírt formásokat.

Az intézkedés dokumentálására és szóbeli jelentésére a 22/2007. (OT 15.) ORFK utasítás 25. és 26. pontjai alapján került sor. A ruházat viselése során betartották a 20/2006. (IV. 19.) BM rendelet 47. §-ában és a 12/2006. (IX. 27.) ORFK utasítás 31. és 33. pontjában, valamint az 1. számú mellékletében rögzítetteket.

4) Az intézkedést végző rendőrök őrsparancsnoka telefonos tájékoztatásában elmondta, hogy kifejezett előírás, belső utasítás vagy intézkedés a lakcím rögzítésére tudomása szerint nincs, az elsősorban szabálysértési ügyben lehet indokolt, azonban a gyakorlat szerint az RK-lapon a lakcímet is rögzíteni szokták.

III.

A Testület megállapította, hogy az intézkedések érintették a panaszos tisztességes eljáráshoz való és a személyes adatok védelméhez fűződő jogát az alábbiak szerint.

1) A panaszos kifogásolta, hogy az intézkedő rendőrök egyrészt azért, hogy az intézkedés kezdetekor nem tartották be az előírt formásokat, másrészt ruházatuk viselésével megsértették a jogszabályban előírt követelményeket.

Az Rtv. 20. §-a az intézkedés végrehajtása során a rendőrt terhelő tájékoztatási kötelezettséget az alábbiak szerint rögzíti. A rendőrt az intézkedés során a) az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy b) szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. A rendőr – ha az intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – köteles intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ezen túlmenően a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – szintén akkor, ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni.

Amennyiben az intézkedés eredményes lefolytatására veszélyt jelent, a fenti kötelezettségeket a rendőr az intézkedés befejezését követően teljesíti. Ekkor köteles továbbá az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.

Ha a rendőr egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.

Az Rtv.-ben foglalt előírásokat részletezi a Szolgálati Szabályzat alábbi rendelkezése: a 4. § (1) bekezdése szerint a „rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelegéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja.”

Amint azt a Testület több korábbi állásfoglalásában kifejtette, ezek garanciális jelentőségű rendelkezések, amelyek fontosságát az adja, hogy csak abban az esetben gyakorolható érdemben a rendőrség közhatalmi tevékenységének társadalmi monitorozását lehetővé tévő panasztételi jog, ha az intézkedéssel érintett személy tudomást szerez az intézkedők kilétéről és vele az intézkedés okát olyan módon közlik, hogy megfelelően meg tudja ítélni a vele szemben foganatosított intézkedés jogszerűségét.

a) A panaszos és a rendőrök előadása eltért abban, hogy tisztelegtek-e az intézkedő rendőrök az intézkedés megkezdésekor, és közölték-e az azonosításukhoz szükséges adatokat (név, azonosító szám), azonban azt a panaszos is elismeri, hogy a napszaknak megfelelő köszönés és az intézkedés, valamint céljának megjelölése elhangzott.

A Testület a tisztelegéssel és a rendőrök azonosításra szolgáló adatainak közlésével kapcsolatos ellentmondást nem tudta feloldani, mivel nem voltak olyan külső körülmények, amelyek a két ellentmondó verzió közül az egyiket, vagy a másikat nagyobb mértékben alátámasztanák, így ebben a vonatkozásban a jogszabályi rendelkezések megsértése nem volt kétséget kizáróan megállapítható.

b) A rendőri jelentés szerint sem történt viszont meg a szolgálati igazolvány vagy azonosító jelvény felmutatása. Ezt különösen azért kifogásolhatta a panaszos, mert a láthatósági mellény – amely a 20/2006. (IV. 19.) BM rendelet 1. melléklet Első Rész II. Fejezet 3. f) pontja szerint rendszeresített „speciális egyenruházati cikk” – eltakarta az egyébként az egyenruhán elhelyezett azonosító jelvényt.

A rendőri jelentés szerint az iratok átadását követően a panaszos kifogásolta, hogy a rendőröknek nem látszik a rendfokozati jelzésük és a jelvényük. Ekkor a rendőrök tájékoztatták a panaszost, hogy a mellényre ezeket nem lehet kitenni, de a mellényt félrehúzva megmutatták a jelvényt és a rendfokozati jelzést. A panaszos ezzel szemben az események kapcsán azt állította, hogy a rendőrök a jelvényt és a rendfokozati jelzést kifejezett kérése ellenére sem tették láthatóvá.

A történések panaszosi és rendőri elmondása tehát nem áll összhangban, és a jelzés, valamint a jelvény megmutatása kapcsán fennálló ellentétet a Testületnek szintén nem állt módjában feloldani. Az azonban egyértelműen megállapítható, hogy az Rtv. 20. §-ában foglalt, és a Szolgálati Szabályzatban is előírt követelmény, amely szerint a rendőr – ha az intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – köteles intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni, nem teljesült.

Erre tekintettel megállapítható, hogy a rendőrök magatartása bizonyosan nem felelt meg maradéktalanul a vonatkozó előírásoknak, ami a Testület töretlen gyakorlata szerint alkalmas arra, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának megsértését eredményezze.

2) A panaszos kifogásolta, hogy több személyi okmányt kértek el tőle, mint amire a rendőrségnek jogszabályi felhatalmazása van. Ezzel összefüggésben a Testület fel kívánja hívni a figyelmet a jogszabályi konzisztencia teljes hiányára, és jogbiztonság követelményének csorbulására.

a) Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőr a feladata ellátása során – egyebek mellett – igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát közlekedésrendészeti ellenőrzés során kell megállapítani.

Az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése kimondja: az igazoltatott személy köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. A (8) bekezdés szerint a 29. § alkalmazásában személyazonosító adaton az érintett személy nevét, születési helyét, születési idejét és anyja születési családi és utónevét kell érteni.

Önmagában már a (2) bekezdés szóhasználata is következtelen, mert míg első mondata az igazoltatott személy azon kötelezettségéről rendelkezik, hogy „személyazonosító adatait” igazolja hitelt érdemlően, a következő mondatban már a „személyazonosításhoz szükséges adatokról” szól, nem tisztázva, hogy a két kifejezés ugyanazt jelenti-e, ezzel egyúttal bizonytalanná téve azt is, hogy a 29. § (8) bekezdésében szereplő definíció eredményeképpen az igazoltatás során az igazoltatottnak olyan okmányokat kell-e bemutatnia, amelyek segítségével a (8) bekezdésben szereplő valamennyi adatot igazolni tudja.

Ennek azért van jelentősége, mert nincs teljes összhang az Rtv. és az állampolgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) 29. §-ának (4) bekezdése között. Ez utóbbi szerint a személyazonosságot a személyazonosító igazolványon túl minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza az alábbi adatokat: név, születési hely, születési idő, állampolgárság, arckép, saját kezű aláírás, az igazolvány okmányazonosítója és érvényességi ideje. Ilyen hatósági igazolványnak tekintendő a

rendelkezés értelmében többek között az új típusú, kártyaformátumú vezetői engedély, amelynek bemutatása esetében személyazonosítás céljából – jogszabályban meghatározott kivételekkel – a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására.

Megállapítható, hogy az Rtv. 29. §-ának (8) bekezdése bizonyos tekintetben szélesebb körben határozza meg az igazolandó adatok körét, mint az Nytv., hiszen az érintett anyjának születési családi és utónevét is felsorolja a szükséges személyazonosító adatok között. Ugyanakkor az új típusú, kártyaformátumú vezetői engedély tartalmi elemeit felsoroló norma, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet) 4. melléklete szerint a tulajdonos anyjának családi és utóneve nem minősül kötelezően feltüntetendő adatnak.

Így az a helyzet áll elő, hogy míg az Nytv. szerint elvileg elégséges az új típusú vezetői engedély a személyazonosság igazolására, ezen okmánytípus nem tartalmaz olyan adatokat (az érintett anyjának családi és utónevét), amelyek okmánnyal való igazolását a rendőr az Rtv. 29. §-a alapján jogosult kérni. Minthogy az Nytv. 29. § (4) bekezdése enged jogszabályi kivételt, nincsen kollízió a két norma között: az Rtv. alapján eljárva az édesanya nevének igazolását (pl. személyi igazolvánnyal) is megkövetelő rendőr magatartása nem ütközik az Nytv.-be.

Ezzel szemben az Országos Rendőr-főkapitányság által az állampolgárok részére a rendőri igazoltatásról kiadott Tájékoztató (http://www.police.hu/kozadat/taj_igazoltat.html?query=igazoltat%C3%A1s&pagenu m=1) a személyazonosság igazolására alkalmas iratok kapcsán az Nytv. fent hivatkozott, 29. §-ának (4) bekezdését idézi, és megjegyzi, hogy a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványnak tekinthető az érvényes útlevél, vagy az új típusú, kártyaformátumú vezetői engedély. A Tájékoztató, idézve az Nytv. szövegét rögzíti, hogy a felsorolt, illetve az előírt adattartalmú érvényes hatósági igazolványok valamelyikének a bemutatása esetében személyazonosítás céljából – ha más jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – a polgár nem kötelezhető további, egyéb okmány bemutatására.

A Tájékoztató egyértelműen arra utal, hogy a kártya formátumú vezetői engedély bemutatása esetén főszabály szerint további okmány bemutatására az állampolgár nem kötelezhető (legfeljebb – ahogy azt a Tájékoztató is rögzíti – a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel az irattal kapcsolatban).

A fentieket összegezve a Testület a következő megállapításra jutott. Az Rtv. ugyan valóban tartalmaz olyan többlet-követelményt (az édesanya családi és utónevének igazolását), amelynek fényében az új típusú, kártya formátumú vezetői engedély önmagában nem alkalmas a személyazonosság igazolására, erre azonban a rendőrség által az állampolgárok számára nyújtott tájékoztatás és a Testület által megismert rendőri gyakorlat sincs tekintettel. Ez utóbbi körülmények fényében a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos alappal tételezhette fel, hogy semmilyen további okmány

bemutatására nem köteles, és alappal kifogásolhatta a személyi igazolvány és a lakcímkártya bemutatását.

Mivel az eljáró rendőr – mind a panasz, mind pedig a rendőri jelentés tanúsága szerint – eltekintett a személyi igazolvány átadásától, a Testületnek nem kellett állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a fent vázolt szabályozási háttér és rendőrségi tájékoztatás mellett a konkrét esetben megvalósult-e jogsértés, amikor a panaszostól személyi igazolványának bemutatását is kérték, mindazonáltal a Testület nyomatékosan fel kívánja hívni a figyelmet a jogszabályi konzisztencia hiányára és a rendőrségi tájékoztatás félreérthető voltára.

b) Szintén sérelmezi a panaszos, hogy a lakcímkártyáját át kellett adnia – ezt a rendőri jelentés sem cáfolja, mivel az csak a személyi igazolvánnyal kapcsolatos párbeszédre utal.

A fent ismertetett szabályokból az egyértelműen megállapítható, hogy az igazoltatás szempontjából a lakcím nem minősül a személyazonosság igazolásához szükséges adatnak, így – amint arra a Testület már több állásfoglalásában rámutatott – a lakcímkártya átadására a rendőr nem hívhatta fel jogszerűen a panaszost.

Igaz, hogy a lakcímkártya tartalmazza birtokosa anyjának születési nevét (és ezért előfordulhat, hogy személyi igazolvány hiányában ezen adat tekintetében az érintett lakcímkártyájának bemutatásával tesz eleget igazolási kötelezettségének), ám a Testület a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy a lakcímkártyát a rendőrök nem a panaszos anyja nevének megismerése céljából kérték el, hanem a lakcímének rögzítése érdekében, minthogy ez az adat az igazoltatásról kiállított RK lapon szerepel.

Tekintettel pedig arra, hogy a lakcímadat igazolására a panaszos – illetve annak megismerésére a rendőr – az Rtv. értelmében nem jogosult, a panaszos lakcímkártyájának elkérése és a panaszos lakcímének rögzítése a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának és személyes adatok védelméhez fűződő jogának megsértését valósította meg a Testület álláspontja szerint.

3) A panaszos kifogásolta, hogy adatait rögzítették, ami álláspontja szerint csak valamiféle intézkedési statisztika összeállításának érdekében történt, az illetékes parancsnok „kényelmét” szolgálja, mivel ezzel igazolhatja az állomány aktív munkavégzését. A panaszos úgy vélte, hogy adatait indokolatlanul és törvénytelenül regisztrálták.

A rendőrség által rendelkezésre bocsátott iratok tanúsága szerint a panaszos adatait a közlekedésrendészeti intézkedéssel összefüggésben a rendőrök három helyen rögzítették.

Az intézkedő rendőrök a helyszínen kiállított igazoltató (RK) lapon rögzítették a panaszos nevét, anyja nevét, születési helyét és idejét, lakcímét, az intézkedés helyét és idejét, a gépkocsi rendszámát. Az állomány tevékenységének értékelésére, pontozására szolgáló úgynevezett napi beszámolóban rögzítették a panaszos nevét és igazoltatásának okát („általános igazoltatás”), az elektronikus adattárakból történő lekérdezések nyilvántartására szolgáló, az ügyeletes tiszt által kitöltött és az igazoltatást végző rendőrök által utóbb aláírt jegyzékben pedig a panaszos neve, születési ideje, továbbá a gépkocsi rendszáma szerepel.

A Testület ezen adatrögzítésekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.

a) Az Rtv. az igazoltatott adatainak rögzítését kivételnek tekinti. A jogszabály 29. §-ának (3) bekezdése szerint az igazoltatás során az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát csak akkor kell rögzíteni, ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

A Szolgálati Szabályzat 38. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési információs rendszerben, illetőleg – szükség szerint – a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban, vagy az okmány-nyilvántartásban. A (2) bekezdés alapján az igazoltató lapon rögzíteni kell annak az igazoltatottnak az Rtv. 29. §-ának (8) bekezdése szerinti személyazonosító adatait, az igazolványának sorozatát és számát, valamint az igazoltatásának helyét, idejét és okát, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

A rendőri korrupció megelőzésével, a személyi állomány fegyelmi helyzetének javításával kapcsolatos feladatokról szóló 22/2007. (OT 15.) ORFK utasítás (továbbiakban: ORFK utasítás) 25. pontja szerint a közterületi szolgálatot ellátóknak igazoltatás és közlekedésrendészeti intézkedés során minden esetben az ügyeleti szolgálatokon keresztül ellenőrizniük kell, hogy az intézkedés alá vont szerepel-e a körözési nyilvántartásban. A 26. pont előírja, hogy az ügyeleten a közterületi szolgálatot ellátók által jelentett intézkedéseket, a körözési nyilvántartásban ellenőrzött személyes adatokhoz kapcsolva dokumentálni kell.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, a 9. pont szerint pedig adatkezelés az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, tárolása.

Az Avtv. 3. §-ának (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy b) azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A panaszos nyilvánvalóan nem járult hozzá adatainak kezeléséhez, így csak azok az adatrögzítések tekinthetők jogszerűnek, amelyekre vonatkozóan van törvényi felhatalmazás.

b) Az aggálytalanul megállapítható, hogy az állomány tevékenységének értékelését szolgáló (egyébként nem központilag rendszeresített és előírt) napi beszámoló tekintetében nincsen olyan törvény (vagy önkormányzati rendelet), amely az érintettek adatainak rögzítését előírná. Azt egyébként, hogy az igazoltatottak nevének rögzítésére az állomány munkavégzésének ellenőrzése és értékelése érdekében kerüljön sor, semmiféle jog vagy jogos érdek sem támasztja alá, így a panaszos nevének a napi beszámolóban való rögzítése vonatkozásában a Testület megállapította a panaszos személyes adatok védelméhez való jogának sérelmét.

c) Az elektronikus adattárakból történő lekérdezések nyilvántartása és az RK lapok vonatkozásában a kérdés megítélése jóval bonyolultabb. Ezzel kapcsolatban a Testület tájékoztatást kért az ORFK-tól a lekérdezések és az adatrögzítések gyakorlatáról, amelynek alapján a Testület az alábbiakat állapította meg.

A Szolgálati Szabályzat minden igazoltatás esetén kötelezővé teszi az igazoltatott személy a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS) és a körözési információs rendszerben. Az ORFK utasítás előírja, hogy ilyen alkalmakkor a lekérdezéseket megfelelően dokumentálni kell.

Az intézkedő járőr az intézkedés alá vont személyes adatai ismeretében rádión keresztül felveszi a kapcsolatot az illetékes kapitányság ügyeletével, ahol az ott szolgálatot teljesítő személy az ellenőrzésre váró adatokat egy formanyomtatványra feljegyzi.

Ezt követi a tényleges ellenőrzés, amely a körözési nyilvántartást, valamint a SIS adatait tartalmazó Körözési Információs Rendszert (KIR) és az egyéb nyilvántartási rendszereket (személyi adat- és lakcímnnyilvántartás, okmány-nyilvántartás, gépjármű nyilvántartás, előéletre vonatkozó nyilvántartás, stb.) tartalmazó Siemens-rendszerbe való belépéssel történik.

A fenti rendszerek egyedi hozzáférési kódokkal használhatók. A rendszer azt rögzíti, hogy egy adott lekérdezést milyen kódszámmal végeztek el. Mivel az igazoltatással összefüggő lekérdezést az ügyeletes végzi, a rendszer az ő hozzáférést dokumentálja – tehát nem derül ki, hogy az érintettre vonatkozó adatlekérdezést a közterületen ténylegesen ki kezdeményezte. A fenti rendszerek ezen túlmenően a lekérdezés okát sem rögzítik.

Az ORFK utasítás abból a célból rendszeresíti az adattárakból történő lekérdezések nyilvántartását, hogy a lekérdezést kezdeményező személy kiléte és a lekérdezés oka visszakereshető legyen. Az ügyeletes ugyanis ezen a formanyomtatványon rögzíti a lekérdezés időpontját (perc pontossággal), az adatkérő rendőr nevét, az adatkérés célját és jogalapját, ezen belül az igazoltatott személy nevét és születési adatait, illetve adott esetben a rendszámot, a kért adat tartalmát (személy, gépjármű, nyilvántartás, stb.), az adatszolgáltató nevét, rendfokozatát és az intézkedés befejezésének módját.

Az alkalmazott gyakorlat szerint a járőr szolgálata végeztével a kapitányságon megjelenik az ügyeletesnél, és az adatlekérdezések nyilvántartásában saját kézjeggyével ellenjegyzi a saját kérései alapján végzett ellenőrzéseket. A rendőrségi indoklás szerint az RK lapot azért kell minden esetben kitölteni, mert a nap végén az eljáró rendőr ennek alapján tudja az általa aznap foganatosított – adott esetben nagyszámú – igazoltatást visszaidézni, és az általa kezdeményezett adatlekéréseket felelősen ellenjegyezni. Ezen túlmenően az RK lap tartalmazza részletesen az igazoltatás és adatlekérés okát, illetve célját, mivel az magukban az elektronikus rendszerek nem rögzíthető.

Az Avtv. 12. §-ának (1) bekezdése szerint az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevről, címéről (székhelyéről) és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat.

A rendőrség álláspontja szerint ez a jogszabályi kötelezettség teszi szükségessé, hogy a lekérdezések kapcsán a lekérdező személye és a lekérdezés célja visszakereshető legyen, amit – mivel maguk az egyébként nem is rendőrségi kezelésben lévő elektronikus rendszerek nem alkalmasak ezen információk rögzítésére és visszakeresésére – csak a papíralapú nyilvántartás rendszeresítésével tud a rendőrség teljesíteni. Az ORFK utasítás és az annak alapján rendszeresített nyilvántartás tehát egy törvényben megfogalmazott kötelezettség gyakorlati megvalósításának eszköze.

Az RK lapokkal kapcsolatban a helyzet a következő. Az Rtv. 29. § (3) bekezdése szerint az igazoltatott adatainak rögzítésére akkor kerülhet sor, ha az további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják. A Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság ügyben keletkezett átirata kifejezetten rögzíti, hogy az intézkedő rendőrök jogsértést nem állapítottak meg, így az adatrögzítés jogalapjaként csak az adatrögzítést szükségessé tevő „egyéb körülmény” jöhet szóba.

Ilyen konkrét körülményt sem a rendőri jelentés, sem az átirat nem tartalmaz. A jelentésben kifejezetten szerepel, hogy az intézkedő rendőrök az igazoltató lapot az ORFK utasításra és az azzal kapcsolatos parancsnoki utasításra tekintettel állították ki, tehát nem azt mérlegelték, hogy van-e az adott ügyben olyan egyedi körülmény, amely az igazoltatott adatainak rögzítését szükségessé teszi, hanem általános gyakorlatot

követek az RK lap kitöltésénél. A rendőrség álláspontja szerint ugyanakkor az adatrögzítést szükségessé tevő „egyéb körülmény” az, hogy a járőröknek a szolgálat végeztével alá kell írniuk az adattárakból történő lekérdezések nyilvántartásában az általuk kezdeményezett lekérdezések dokumentációját, illetve, hogy csak az RK lap tartalmazza az igazoltatás miatt szükséges adatlekérdezés konkrét célját.

A Testület a rendőrség álláspontját az adatlekérések gyakorlatának megismerése után az alábbiak szerint értékelte. Az igazoltatottak adatainak kötelező ellenőrzését a Szolgálati Szabályzat írja elő. Ez a forrása annak a helyzetnek, hogy minden igazoltatás szükségszerűen – az érintett adatainak helyszíni ellenőrzésén túlmutató – adatkezeléssel is jár, és emiatt kell az elektronikus lekérdezéseket dokumentálni, ami viszont szükségessé teszi az RK lap kitöltését is, és olyan általános gyakorlathoz vezet, amely teljesen kiüresíti, feleslegessé teszi az Rtv. 29. § (3) bekezdésében foglaltakat.

A Testület álláspontja szerint annak érdekében, hogy az Rtv. 29. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezés ne üresedjen ki, hanem megfelelő tartalommal érvényesülhessen, a Szolgálati Szabályzat olyan módosítására van szükség, amely az igazoltatott személy további ellenőrzését csak indokolt esetben, és nem kötelező jelleggel, nem automatikusan írja elő.

Indokoltnak látja továbbá a Testület megfontolni a rendőrség által használt – de más szerv kezelésében lévő – adatbázisok olyan átalakítását, amelynek eredményeként maga a rendszer rögzítené az adatot lekérdező személyre és a lekérdezés céljára vonatkozó információkat. Ezáltal az adatlekérdezésre vonatkozó valamennyi körülmény visszakereshetővé válna magából az elektronikus rendszerből, szükségtelenné téve a többszörös adatrögzítést, és a külön rendszeresített, papíralapú rendőrségi nyilvántartást.

Ezen túlmenően a Testület azt is megjegyzi, hogy bár az adattárakból való lekérdezések nyilvántartásának alkalmazását valóban indokolja az Avtv. 12. §-a, a jogbiztonság szempontjából megnyugtatóbb helyzet lenne, ha kifejezett törvényi rendelkezés szabályozná a rendőrség ilyen jellegű és célú adatkezelését. Az sem egyértelmű, hogy az adattárakból való lekérdezések nyilvántartásában szereplő valamennyi adatra valóban szükség van-e az Avtv. 12. §-ában foglaltak érvényesítéséhez, vagy kisebb adattartalom mellett is teljesíthetők lennének a jogszabályi kötelezettségek. E kérdés megítélése túlmutat a Testület hatáskörén, ezért e tárgyban a Testület egyeztetést kezdeményezett az adatvédelmi biztossal.

A jogszabályi rendelkezésekben tapasztalt ellentmondásokkal, és az ennek nyomán kialakult gyakorlattal összefüggő aggályait a Testület jelezni fogja továbbá az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek, mivel a személyes adatok megfelelő védelmének biztosítása állami feladat, a jelenlegi helyzet – bár az a fentiek szerint nem elsősorban a rendőrségnek felrható – összehatását tekintve a szükségesnél nagyobb számú adatrögzítést eredményez, így sérti az állampolgárok személyes adatok védelméhez fűződő jogát.

d) A fenti általános jellegű problémák mellett ugyanakkor a Testület megállapította, hogy a panaszos adatainak rögzítésére a három esetből egyben (a napi beszámoló tekintetében) bizonyosan jogszabályi felhatalmazás és mindenfajta elfogadható ok nélkül került sor, ezért megállapította a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelmét.

IV.

A Testület a panaszossal szemben fogantatosított intézkedések kapcsán a tisztességes eljáráshoz való és a személyes adatok védelméhez fűződő jogok sérelmét állapította meg, ugyanakkor az ügy összes körülményének mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy ezek együttes hatása nem éri el azt a fokot, amely megalapozza az ügy megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2009. július 8.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes

Fráterné dr. Fernczy Nóra
testületi tag

Dr. Feja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag